

Aleks in robot Janez

Pridobljeno iz Wikivira, dne 04. november 2020

Aleks in robot Janez
[Vid Pečjak](#)

Spisano: Simona Kokalj

Viri: ([COBISS](#))

Dovoljenje: To delo je objavljeno s pisnim [dovoljenjem](#) avtorja, pod pogoji licence [CreativeCommons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 3.0](#).

Izvozi v formatu:

[epub](#)

[mobi](#)

[pdf](#)

[rtf](#)

[txt](#)

Aleks se je sprehajal po nabrežju Save in nabiral borovnice. Mati in oče sta mu prepovedala hojo ob vodi, ker sta se bala zanj, vendar mu je bila ravno ta pot najbolj zanimiva, polna nenavadnih rastlin, grmovja, drevja, kamnov in skal. Voda v strugi se je vrtinčila in bleščala v nešteti barvah, čez občasne slapove iz brunastih pregrad pa se je spuščala kot bela pena in šumela bolj kot drevje v vetru. Včasih je videl tudi ribe, ki so švigale med kamni in koreninami.

Aleks je brcnil v kup nagrmedenega listja pod košato bukvijo. Na njegovo presenečenje se je kup začel premikati, ven pa je prilezelo čudno bitje. Še najbolj je bilo podobno pralnemu stroju s kovinskimi nogami, kot jih uporabljajo pri svojih kukalih geometri. Kovinski roki sta bili oblečeni v rokavico s plastičnimi prsti. Najbolj nenavadna pa je bila glava. Na zgornjo ploščo pralnega stroja je bil pritrjen nekakšen lonec z izbuljenimi, steklenimi očmi, ploščatim plastičnim nosom in ustmi, iz katerih so štrleli zobje. Ko ga je bolj natančno pogledal, je videl, da niso zobje, temveč tipke.

»Ja kakšen pa si?« je začudeno vprašal Aleks.

»Jaz sem Robot Ekstraelectronics Automaticus 12324B,« se je predstavilo čudno bitje. »Namesto mišic imam elektromotorje Domel, namesto možganov integrirana vezja Sonny in namesto kože stainless jeklo Shell. Ta kovina ne rjavi in ne koridira. Sem najpopolnejše bitje na svetu.« »Jaz pa sem Aleks. Pokrit sem s kožo in lasmi. Tvoje ime je tako čudno in dolgo, da si ga ne bom zapomnil. Zato ti bom rekla kar Janez. Odslej boš robot Janez.«

»Okay,« je odgovoril robot in zavil z izbuljenimi očmi, da si je ogledal okolico, ne da bi premikal glavo.

»Takega bitja pa še nisem videl,« je zamrmral Aleks.

»Nisi oblečen in nimaš las – le od kod si se vzel?« je glasno vprašal.

»Pobegnil sem iz Inštituta Jožefa Resla. Naredil me je profesor Cotman z asistenti, ki jih je klical Oh, Uh in Joj. Oni pa so mu rekli Einstein, kadar ga ni bilo.

»Zakaj si pa pobegnil?«

»Povem ti, da ni bolj dolgočasnega kraja pod soncem, kot je znanstveni inštitut. Nenehoma sem moral stati na plošči z nešteti stikali in kabli, profesor in asistenti pa so mi odpirali glavo, odvijali roki in nogi, tako da se nisem mogel premikati, kaj šele da bi tekkel ali skakal. Ali pa sem se moral gibati na njihov ukaz. Asistent Oh je rekel »Dvigni nogo,« in sem moral dvigniti nogo, čeprav bi ga najraje brcnil. Nato je Uh ukazal: »Obrni glavo,« in sem jo moral obrniti, čeprav bi ga najraje ugriznil. Nazadnje je Joj vzkliknil »Zdaj pa se skloni k meni« in moral sem se skloniti...«

»Jaz bi ga pljunil,« je rekel Aleks.

»Saj, saj, a žal nimam slin v ustih. Najbolj zoprni pa je bil profesor Einstein,« je nadaljeval robot Janez. »Z vijakom mi je odprl glavo in brskal po njej, da sem se iskril od srda, čeprav ne morem reči, da me je bolelo.«

»Lahko bi te,« se je oglasil Aleks.

»Saj, saj lahko bi me! « je pritrdil Janez. »Dvakrat mi je zvel iz glave matično ploščo, da nisem mogel več premišljovati, kaj šele govoriti. Ko pa sem imel tega mučenja dovolj, sem zaprl oči in jih kljub pregovarjanju nisem več odprl. Asistent Oh je rekel, da sem padel v komo, Einstein pa je dejal, da mi je pregorela varovalka.«

»Razmem,« je dejal Aleks in pokimal. »Kot pri nas doma, kadar odpove električna v hiši.«

»Ko je četverica mučiteljev odšla v sosednji prostor, sem se zagnal pokonci in planil skozi okno. Razbil sem steklo in bum padel na tla. Hitro sem se pobral in stekel proč. Kadar tečem, me nihče ne ujame.«

»Razmem, « je pripomnil Aleks. »Skočil si na dvorišče in pobegnil.«

»Zdaj me iščejo po vsem svetu, jaz pa sem se jim skrival v listje. Nisi videl štirih oseb v belih haljah, ki so se ozirale naokrog?«

»Videl sem jih,« je pritrdil Aleks.

»To so bili oni!«

»Kateri oni?«

»Mučitelji! Pravijo, da so znanstveniki, a ne znajo drugega kot brskati po moji glavi in telesu.«

Krenila sta po poti vzdolž reke. Aleks je spraševal in Janez mu je odgovarjal.

»Hodiš v šolo?«

»Nee! Kaj bi s šolo? Saj nisem otrok! Znam več kot katerikoli doktor znanosti.«

»Jaz hodim v prvi razred,« je pojasnil Aleks. »Kako pa da, toliko veš?«

»Moj ROM so napolnili z informacijami, tako da se mi ni treba učiti.«

»Tudi mi učenci bi potrebovali takšen ROM. Vse bi znali in učitelji bi nam zapisovali petice.« Nasproti jim je prišla skupina sprehajalcev. Začudeno se strmeli v robota, ena od žensk pa je prestrašeno zakričala in stekla stran. »To je železna pošast!« je vpila.

Drugi so ji sledili. Skrili so se v grmovje in radovedno kukali skozi veje.

»Moja koža je iz jekla stainless Shell, ki se nikoli ne obrabi!« je vzkliknil Janez.

Nekdo je vprašal: »Fantek, ali se ga ti nič ne bojiš?«

»To je moj prijatelj Janez,« je glasno odgovoril Aleks. »Zakaj naj bi se ga pa bal?«

»Moje pravo ime je Ekstraelectronics Automaticus 12324B,« ga je popravil robot.

»Ker pa si ljudje tako dolgo ime težko zapomnite, sem za vas kar Janez.«

Izletniki so počasi lezli iz grmovja in ju obkolili. Neka mladeneka ga je celo potipala po roki.

»Nikar ga ne tipaj,« se je oglasil mladenič v skupini.

»Nič ne veš, kako bo reagiral.«

Robot jim je opisal, kako je pobegnil iz inštituta, kjer so ga sestavili, in vsi so ga radovedno poslušali.

»Ali ste videli štiri ljudi v belih haljah, ki so se smukali tod naokrog?« je vprašal Janez.

»Tekli so mimo nas,« je odgovoril eden iz skupine.

»Moji mučitelji! Hočejo me spraviti nazaj v inštitut, jaz pa se ne dam.«

»Bravo!« ga je spodbudil mladenič, nakar so vsi izletniki navdušeno zaploskali.

»Bravo! Robot Janez se ne da!« Skupaj so krenili proti mestu. Spredaj sta korakala Aleks in Janez, za njima pa izletniki. Pridruževali so se jim še drugi sprehajalci in radovedno strmeli vanju. Procesija je naraščala.

Tedaj so se iz stranske poti prikradle štiri osebe v belih haljah. Eden je vihtel v rokah veliko mrežo, podobno mrežam za metulje, a mogoče večjo. Ko jih je robot Janez zagledal, je zavpil: »To so oni!« in stekel po travniku. Tekel je tako hitro, da so mu komaj sledili z očmi. Za njim je stekel Aleks. Tekel je kolikor je mogel hitro, vendar zaman. Robot je izginil ne bližnjimi hišami.

»Janez, počakaj!« je vpil za njim Aleks. »Še toliko si imava povedati!«

V ulici med hišami ni bilo nikogar, niti zasledovalcev. Ko pa je zavil okoli vogalne hiše, je skočil z ograje neke hiše Janez in ukazal: »Zdaj pa hitro! Če naju dobijo sva zapečateni!«

Tekla sta po ulicah in se izogibala ljudem, ki so začudeno strmeli vanju in se jima umikali. Nihče si ni drznil ustaviti razkačenega robota. Ko pa sta v daljavi zagledala štiri osebe v belih haljah, je Janez vzkliknil: »Vidijo nas!« Zagrabil je Aleksa in si ga posadil za vrat. Nato je zbežljal, da se mu je kar kadilo pod nogama. Po vsem telesu mu je brnelo in zasledovalci so v hipu izginili iz vidnega polja. »Zakaj se jih pa tako bojiš? Saj si hiter kot zajec in močan kot medved.«

»V ustih imam gumb. Levi sekalec. Če pritisnejo nanj, se mi odklopi elektrika in v hipu odrevenim.«

Šele v središču mesta se je Janez ustavil. Spustil je Aleksa na tla in dejal: »Mene nihče ne ujame! Imam elektromotorje znamke Domel in tečem kot hudič.«

V mestu so se jima ljudje umikali na vse strani.

Govorili so:

»Glejte robota!«

»Ali je nevaren?«

»Bolje se mu je umakniti. Nikoli ne veš kaj bo storil.«

»Ime mu je Janez!« je zavpil Aleks, » in čeprav ne hodi v šolo, je pametnejši od učiteljev in ve vse, kar želite.«

»A tako,« se je oglasil bradat mož z zlatimi očali. »Povej , koliko je 365 krat 121?«

»44.165,« je takoj odgovoril Janez.

»V glavi imaš računalnik,« ga je zavrnil mož.

»Koliko nog pa ima stonoga?«

»Sto, ali ne? Drugače ne bi bila stonoga?«

»Na vrtu obira zelje pet zajcev. Lovec enega ustrelil, da se zvrne na tla. Koliko zajcev ostane na vrtu?«

»Eden. Tisti, ki je mrtev. Drugi se razbežijo.«

»Na drevesu sedita Janez in Micka. Ko pride razjarjeni oče, se spustita na tla in zbežita. Kaj ostane na drevesu?«

»Ostane in, ker se ni spustil z njima na tla.«

»Ladja meri 42 metrov v dožino in 16 v širino. Koliko je star kapitan?«

»52 let.«

»Kako pa to veš?«

»Ker je moj boter.«

Janez in Aleks sta se zrnila skozi množico in stekla naprej. »Zadnje naloge sploh ni mogoče rešiti,« je sopihal Janez. »Zato sem se pošalil in dejal, da je kapitan moj boter.«

Za vogalom se je sprehajala starejša ženska s štirimi psi buldogi. Ko je zagledala Janeza, je zavreščala in se sesedla na tla. Psi so se besno pognali proti Janezu in

Aleksu, ki se je brž skrnil za njegov hrbet. Mrcine pa so napadle robota, grizle so ga po rokah in nogah in skušali podreti na tla. A zaman. Robot jih je nekaj časa mirno prenašal, nato pa udaril najbližjega, da je zacvilil in zbežal proč. Preostale tri je prijel za rep, jih zavrtel ter spustil, da so odfrčali in treščili v zid hiše na drugi strani ceste.

»Joj, moji psički!« je tulila gospa na tleh in stegovala roke. »Ubila sta jih! Moje uboge psičke!«

»Nič hudega jim ne bo,« jo je potolažil Aleks. »Kmalu se bodo zbudili in napadli še kakšnega pešca.«

Približal se jima je mladenič s fotoaparatom in kasetofonom v roki. Klanjal se jima je skoraj do tal.

»Dober dan,« je rekel in se priklonil. »Dober dan,« je ponovil in se še enkrat priklonil.

»Dober dan,« sta odgovorila prijatelja.

»Ime mi je Jože Nebodigatreba in sem novinar časopisa Naravnost, « se je predstavil.

»Kdo pa sta vidva in kaj počneta med nami?«

»Jaz sem Aleks, « je odgovoril Aleks in pokazal na robota, »in on je Janez.«

»Kaj pa priimek?« je vprašal Nebodigatreba.

»Ekstraelectronics Automaticus 12324B,« je odgovoril robot.

»Janez je ušel iz inštituta Jožefa Resla, ker so ga mučili in mu odvijali ude in glavo,« je pojasnil Aleks.

»Aha!« je vzkliknil novinar. »To je nasilje!«

»Nasilje nad svobodno voljo in človekovimi pravicami,« je nadaljeval Janez.

»Nasilje nad otrokom,« je dodal Aleks.

»Otrokom?« je vprašal novinar. »Koliko si pa star?« se je obrnil k robotu.

»Sedem mesecev, « je odgovoril Janez.

»To bo sijajen članek!« je menil novinar Nebodigatreba. »Znanstveniki inštituta Jožefa Resla so mučili sedemmesečnega otroka!«

Nato ju je fotografiral. Trikrat. Vsakega posebej in oba skupaj.

Ko je odšel je Aleks rekel: »Ker nisi človek, ne moreš zahetvati človekovih pravic.«

»Humanoidni roboti smo podobni ljudem. Vendar hitreje mislimo, računamo in rešujemo probleme. Zato sem več kot človek.«

Po kratkem sprehodu je robot rekel:.....

»Lačen sem.«

»Lačen?« se je začudil Aleks. »Kaj nisi zajtrkoval? Greva na vročega psa in hamburger.«

»Jaz ne jem ne vročih in ne hladnih psov.« je odgovoril Janez.

»Kaj pa potem?«

»Elektriko! Če je ne dobim bom omedlel. Je tukaj kje kakšno električno stikalo?«

»Pojdiva v našo garažo. Tam je veliko stikal,« je predlagal Aleks.

Nadaljevala sta pot po ulicah in povsod si jima sledile gruče ljudi. Aleks je bil silno ponosen na svojega prijatelja. »Nič vam ne bo storil,« jim je zagotavljal, »samo razjeziti ga ne smete.«

Kljub temu so se jima le redki posamezniki približali.

Tedaj so iz stranske ulice pritekli štirje možje v belih haljah. Najstarejšemu s sivo brado so vihrali lasje okoli glave. Spremljala sta jih dva policista s pištolo v rokah. »>Tisti je Einstein,« je rekel Janez in pokazal na sivolasega zasledovalca. Posadil si je Aleksa za vrat in kot blisk švigal iz ulice v ulico. Ustavila sta se šele v zakotni ulici brez enega pešca na pločniku.

Izza vogala se je primajala starka in s palico počasi lezla naprej.

»Teta Mici!« je zavpil Aleks.

»Ali jo poznaš?« je vprašal robot.

»Seveda. Naša soseda. Za praznike nam prinaša domačo potico in piškote. Vendar ne plačuje davkov in očka pravi, da goljuga davkarijo.« Tedaj je iz bližnje barake skočil

mladenič z nogavico na obrazu. Le dve luknji sta kazali, kje so oči. Sunil je starko, da je padla na tla, in ji vzel torbico.....

»Na pomoč!« je zavpila starka. »Krade mi penzijo!«

»Pomagajva ji, « se je Aleks obrnil k Janezu.

Ta se ni dal dvakrat reči. Stekel je k njima, udaril kradljivca, da ga je odneslo čez smetnja, in mu vzel torbico. Tedaj je prisopihal tudi Aleks. Ponudil je starki torbico in rekel: »Teta Mici, s polno mošnjo denarja se ne hodi po cesti.«

»Hvala, hvala, « je mrmrala. »Bog vama poplačaj.« Stisnila je roko Aleksu in Janezu, ne da bi se menila za njegov nenavaden videz. Nenadoma pa je Janez položil roko na prsi in ustavil. »Ne morem več,« je vzdihnil. »Baterija so skoraj prazne.«

»Samo še malo,« ga je spodbujal Aleks in pokazal hišo na koncu ulice. »Tam je naša garaža. Tam se boš lahko najedel elektrike.«

Z zadnjimi močmi se je Janez privlekel do garaže, Aleks ga je podpiral in oba sta se opotekala. »Oh, umiram,« je stokal Janez, »in potem me bodo znanstveniki spet razstavili na kose. Vzeli mi bodo indentiteto.«

»Kaj si rekel?« je vprašal Aleks.

»Identiteto,« je ponovil Janez.

»Kaj pa je identiteta?«

»To da veš, da si to ti, kar si,« je odgovoril Janez.

Stopil je k vtičnici v steni garaže in si povlekel iz prsi kabel. Vtaknil ga je v vtičnico. V telesu mu je brnelo in robot je pojasnil, da bo trajalo vsaj kako uro. Medtem sta se pogovarjala.

»Na primer,« je nadaljeval Aleks, »pes ima identiteto, kadar ve, da je pes.«

»Ne, pes nima nobene identitete, ker ne ve da je pes. «Identiteto imamo samo ljudje in humanoidni roboti.«

»Kaj je humanoiden?«

»Podoben človeku. Pes ni podoben človeku.«

»Tudi roboti niste.«

»Nazven, smo pa navznoter, ker podobno mislimo. Imamo vse, kar imate ljudje.«

»Ali tudi sanjate?«

»Saj, saj! Največkrat sanjamo, da smo ljudje. Vsakdo pač sanja o tem, česar nima, si želi.«

»Jaz si želim denar, a nikoli ne sanjam o njem.«

»Kaj ti bo denar? Mi roboti ne rabimo denarja. Vse, kar potrebujemo nam prinesejo asistenti na krožniku.«

»Če bi imel denar, bi si kupil sladoled. Vsak dan veliko kepo sladoleda.«

»In si prehladil grlo.«

»Potem bi si kupil vlakec.«

»Nekaj časa bi se z njim igral, potem pa bi ga odvrigel in bi zarjevel.«

»Kupil bi si ... kupil bi si ...« Nenadoma ni več vedel, kaj bi rekel. »Kupil bi si srečo,« je ponovil stavek, ki ga je slišal na televiziji.

»Kaj pa je sreča?« je vprašal robot.

»Hm! To, da imaš to, česar nimaš in si želiš.«

»Denar?« je vprašal Janez.

»Ne denar.«

»Kaj pa potem?«

Aleks je nekaj časa premišljeval, nato pa odgovoril: »Ne vem.«

»Ali je srečo mogoče kupiti?« je vprašal Janez. »Ali lahko kupiš to, za kar ne veš, kaj je?«

»Ne,« je odgovoril Aleks. »Sreča je, če imaš starše.« je ponovil stavek iz neke slikanice.

»Ali jih nimaš že sedaj?«

»Imam.«

»Torej imaš srečo. Jaz žal nimam staršev in me nihče nima rad,« je dejal Janez.

»Kako da ne? Jaz te imam rad.«

»Hvala za kompliment,« je izdaval robot in prijel za prsi.

»Končano. Načrpan sem si energije za 24 ur.«

Obrnil se je k Aleksu in dejal: »Srečen si, kadar te imajo ljudje radi in si zadovoljen s seboj.«

Aleks je pogledal avto, ki je bil parkiran v garaži.

»Znaš šofirati?« je vprašal Janeza.

»Znam. Ni stvari, ki je ne bi znal.«

»Staršev ni doma, zato se lahko peljeva z očetovim avtom.« »Imaš ključe?«

»Oče jih pušča na sedežu.«

Janez je odprl vrata garaže, nato sta se usedla na sprednja sedeža in se odpelala ven.

Ljudje so začudeni gledali robota, ki vozi avto. Na križišču si je policist snel očala, jih obrisal in posadil nazaj na nos.

»Še vedno je tu,« je nejeverno jamral, »kar pomeni, da ne sanjam.«

Neki oče se je sklonil k sinku in mu dejal: »Vidiš, kako napreduje tehnika. Zdaj že roboti vozijo avtomobile.«

»Ne zaupam robotom,« je dejal neki mladenič.

»Izvajajo to, za kar so programirani, toda v življenju je veliko nepredvidenih situacij.«

Potnika sta med obrazi zagledala obraz novinarja Nebodigatreba. Kot vrtavka je plesal med njima in ju fotografiral.

»Vajin naslov?« je vprašal.

»Kavčičeva 17,« je odgovoril Aleks.

»Poslal vama bom fotografije,« je obljubil.

Zagorela je zelena luč in Janez je pognal avto.

»Novinarji lažejo,« je dejal, »zato je bolje, da jih ne poslušava. Mislim, da jih bomo čez kakšnih 30 let zamenjali roboti.«

»Koga pa ne boste zamenjali?« je vprašal Aleks.

»Ko se bo izkazalo, da ljudje nepotrebni, bomo zamenjali vse,« je modro dejal Janez.

»Tudi učitelje?«

»Ti bodo prvi na vrsti. Ali ne maraš učiteljev?«

»Maram, maram,« je dejal Aleks. »Ampak naša učiteljica preveč klepeta.«

»Kaj je klepetanje?« je vprašal Janez.

»Ali ne veš? Vidiš, pa sem našel besedo, ki je ne razumeš!«

»Oprosti, kaže, da so jo pozabili vtakniti v moj besednjak. Od pol milijona besed, ki jih imam v besednjaku, si zadel prav tisto, ki manjka. Domnevam, da klepeta beseda, ki veliko govori in malo pove.«

»Dobro si povedal!« je vzkliknil Aleks.

»Pro soc casu!« je odgovoril Janez.

»Ne razumem.«

»Moja pripomba velja samo za ta primer,« je prevedel Janez.

Zavila sta na samotno pot, kjer ni bilo zijal. Vozila sta skozi park skoraj brez ljudi. Janez je začel peti:

»Trzinka, Trzinka,

Trzinka zgodaj vstala,

svoj'ga ljubčka čakala.

Na raufenk, na raufenk,
na raufenk se je usedla,
k'je svojga ljubčka čakala.

Vso črno, vso črno,
vso črno rit je 'mela,
k'je svoj'ga ljubčka čakala.«

»Kje si se pa to naučil?« je vprašal Aleks.

»V inštitutu. Tako so prepevali Ah, Oh in Joj, kadar ni bilo Einsteina zraven.«

»Potem pa zapojva skupaj,« je predlagal Aleks.

»Vso črno, vso črno,
vso črno rit je 'mela,
k'je svoj'ga ljubčka čakala.«

Ustavila sta se pred živalskim vrtom in odšla gledat živali. Videla sta opice, zveri, ptiče, nato je Janez vprašal: «Zakaj pa zapirate živali v kletke? Ali ni to nehumano?»

»Kaj je nehumano?»

»Vse, kar ni človeško.«

»Toda zapiranje živali v kletke je človeško.«

»Moral bi reči živalsko, ker živali ne zapirajo ljudi v kletke,« ga je poučil robot.
«Zakaj pa jih zapirate v kletke?»

»Zato, da si jih ljudej ogledajo.«

»Ali nimate hologramske televizije, ki kaže celo to, časer v živalskem vrtu ni mogoče videti?«

»Imamo, a ne zadostuje.«

»Tega ne razumem,« je odgovoril Janez. »Marsičesa pri vas, ljudeh, ne razumem.«

»Ali nisi rekel, da ste nam podobni?«

»Ne v vseh pogledih. Samo podobni, ne pa enaki. Smo boljši od vas. V tem je razlika.«

Nasproti jima je prišla skupina otrok. Čebljali so kot vrabci na veji, ko pa so zagledali Janeza, so planili k njemu.

»Robot!« so kričali. »Resnični robot!« Tipali so ga po telesu in se mu obešali po rokah.

»Počakajte, počakajte,« jih je miril Janez. »Kaj želite vedeti?«

»Ali imate roboti otroke?«

»Pravih otrok nimamo, toda v inštitutih izdelujejo starejše in novejše tipe robotov. Jaz sem robot Ekstraelectronics Automaticus 12324B, moj starejši brat je robot Ekstraelectronics Automaticus 12324A in moj mlajši brat bo Ekstraelectronics Automaticus 12324C.«

»Kaj pa roboti jeste?« je vprašala majhna deklica.

»Elektriko.«

»Elektrike ni mogoče jesti,« je začudeno dejal neki deček.

»Saj, saj! Ne moremo je prebavljati, toda ona nas premika naprej in omogoča govor.«

Pristopila je učiteljica. »Otroci, domov!« je zakričala.

Nato se je obrnila k Aleksu in Janezu ter dejala: »Roboti niso v našem programu. Niste niti ljudje niti živali.«

»So pa naši prijatelji,« je odvrnil Aleks. »Janez je rešil teto Mici pred psi.«

»Rekla sem, da roboti niso v našem programu. Kdaj drugič,« je dejala, se obrnila in odšla za otroki.

»Ljudje ste zares čudni,« je dejal Janez. »Bolj vas zanimajo živali kot mi, humanoidna bitja par excellence.«

»Kaj si rekel?« je vprašal Aleks.

»Par excellence, kar pomeni popoln. Mi smo popolni, to je bolj človeški od ljudi.«

»Zakaj pa potem ne vladate svetu?«

»Nas je premalo, čeprav smo že zdaj povsod navzoči. Toda prišel bo dan, ko ljudje brez nas ne boste mogli obstajati. V naših rokah bo vse, kar je človeško: gospodarstvo, zdravstvo, kultura...«

Pri izhodu iz živalskega vrta so ju pričakali policisti. Z napetimi pištolami so merili v Janeza in ga pozivali: « Predaj se!.«

»Roboti Ekstraelectronics Automaticus 12324 se ne smejo predati! je zavpil Janez.

»Če se ne predaš te bomo ustrelili.«

»Kdo pa so tisti ljudje za vašim hrbtom?« je vprašal Janez in stegnil roko.

»Kdo je za našim hrbtom?« Obrnili so se in odgovorili: »Nikogar ni.«

Medtem je Janez hitro planil v gozd, Aleks pa jo je ubral za njim. Gazila sta praprot in rinila skozi grmovja.

»Ljudje ste tudi neumnejši od nas, robotov!« je mrmal Janez, medtem ko sta tekla naprej. V loku sta se vrnila na parkirišče, a nista mogla v avto, ker ga je stražila policija. Zato sta se peš podala nazaj v mesto.

Kmalu sta prišla med hiše. Spet so se ljudje ustavljali in zijalu vanju. Aleks je zagledal med njimi sošolko Zalko.

»Pridi sem, Zalka, « jo je poklical. »Janez ti želi dati roko.«

Zalka se je ojunačila in se jima približala. Bala se je, da jo bo robot preveč stisnil, a je komaj čutila njegovo roko.

»Ne boj se! Njegove mišice so izdelali inženirji Domela. Kadar je treba, ne stisnejo po potrebi pa stisnejo 745,69987158227022 Wattov.«

»Ne razumem.«

»Tudi jaz nisem, dokler me Janez ni podučil.«

»Tvoj prijatelj je zelo čuden.« je plaho dejala Zalka.

»Vem, a ne vem, zakaj se ga tako bojite. Še nikomur ni storil nič hudega.«

»Ker je drugačen od nas.«

Aleks se je obrnil k Janezu. »Povej Zalki, kaj je Watt?«

»Watt je enota moči, ki ustreza enemu jouleju na sekundo.«

»Povej bolj razumljivo.«

»Oseba, ki se vzpenja po stopnicah, troši 200 Wattov, avtomobil pa vozi z močjo 25.000 Wattov.

»Ali vidiš, kako je pameten! Ve prav vse,« se je Aleks obrnil k Zalki.

»Ali zna pisati in brati?«

»Pišem in berem v latinici, cirilici, kitajskih hieroglifih, egipčanskih piktogramih ...« je začel naštevati Janez.

Ustavili so se, ker jim je cesto prečkal avto.

»Mislim, da tvojemu očetu ne bo prav, ko bo odkril, da v garaži manja avto,« je dejal Janez.

»Ne bo,« je dejal Aleks. »Mislil bo, da ga je kdo ukradel.

»Počakajta me,« je vzkliknil Janez in stekel nazaj, tja od koder so prišli. Aleks je medtem opisal Zalki, kako sta se srečala.

»Iz listja je prilezel?« ni mogla verjeti Zalka. »Kaj pa je počel tam? In zaka si brcnil v listje?«

»Ne vem. Vedno brcnem v kupe na cesti; v veje, listje, suho travo,« je začel naštevati. »Nekoč sem zadel mačka, ki je ždel kot kakšen kup.« Tako sta se pogovarjala, dokler ni na drugi strani ceste zatrobilo. Pogledala sta tja. V avtu Aleksovega očeta je sedel Janez in se jima smejal.

»Saj, saj!« je vzkliknil. »Policisti so kmalu zapustili parkirišče. Ni se jim zdelo vredno čakati.«

»Kam pa zdaj?« je vprašal Aleks.

»Vrnila bova avto v garažo, ali ne?«

Ker se je že delal mrak, je Zalka odšla domov. Janez se je skrtil v očetovo delavnico zraven garaže, Aleks pa je stopil v kuhinjo.

»Kje se pa klatiš?« je nejevoljno vprašal oče Jernej.

»Ves dan te ni iz šole, midva pa skrbiva, kaj se ti je pripetilo.«

»Z robotom Janezom sva se sprehajala po mestu.«

»Kje si pa slišal za robota?« Odprl je časopis, kje je pisalo: »Neznani robot v našem mestu.« Članek je opisoval njune glavne podvige, pisalo je tudi, da ga je spremljal otrok.

»To sem bil jaz,« je rekel Aleks.

»Ne nori! Kaj te pa brigajo roboti? Povem ti, da je bil robotov otrok.«

»Saj roboti nimajo otrok.«

»Kaj pa ti veš? Sodobni roboti imajo tudi otroke,« je pribil.

Zjutraj je poštar prinesel Jutranjik. Na prvi strani so bile objavljene slike Janeza in Aleksa.

Oče je bral: »Robot in otrok sta rešila starko pred razbojnikom, pogasila gorečo hišo in pregnala napadalne pse. Pred živalskim vrtom sta ušla policistom in se z avtomobilom vozila po mestu.«

»Vidim, da si bil zares ti!« je dejal oče. Aleks mu je opisal, kako je srečal robota in kaj sta doživela.

»Zakaj pa mi nisi včeraj povedal?« se je jezil oče.

»Lahko bi ti kaj storil,« ga je posvaril.

»Kdo? Janez? Še nikomur ni storil kaj hudega!«

»Kaj pa ti veš! Robot ni človek in nikoli ne veš, kako bo reagiral.«

»Janez pravi, da je kumano ... humano ... idni robot, podoben človeku. Nihče mu ni enak. Ve več kot učitelji in ni vprašanja, na katero ne bi znal odgovoriti.«

Ko sta starša zapustila hišo, se je Aleks zmuznil v delavnico. Janez je stal pred delovno mizo in pritiskal kos kovine na električni brusilnik. Ko je zagledal Aleksa, je odvrget železo in se opravičil:

»Hotel sem narediti izvijač.«

»V delavnici jih je veliko,« je dejal Aleks.

»Saj, saj, ampak ne izvijačev pentos. Brez njih ne morem odpreti čevlja, ki me je začel žuliti.«

Aleks je odvedel Janeza v šolo. Ko sta stopila v razred, so sošolci zakričali: »Robot! Robot! Aleks nam je pripeljal pravega robota!«

Tudi učiteljica je začudeno strmela vanju. »Brala sem v časopisu,« je rekla, »a nisem mogla verjeti. Mislila sem, da gre za časopisno raco.«

»Ime mi je Ekstraelectronics Automaticus 12324B,« se je predstavil Janez. »Sem najpopolnejše bitje na svetu in lahko vam odgovorim na vsa vprašanja.«

Otroci so ga obstopili in tipali po kovinskem telesu.

»Kako pa, da znaš govoriti?« je vprašala neka deklica. »Kje so te naučili?«

»Nikjer. Ali misliš, da se je treba vsega naučiti? Besede in govor so mi vprogramirali v ROM,« je odvrnil Janez, »in ne potrebujem učenja. Vsi podatki so shranjeni v ROMU. Mislim, da jih je nekaj milijonov.«

»Uh, to je pa veliko!«

»Zakaj pa nam šola ne vloži znanja v ROM?«

»Zato, ker nimate ROMA, ampak možgane.«

»Ali ti nimaš možganov?«

»Imam matično ploščo.«

»Ali imaš otroke?«

»Roboti nimamo otrok. Morda jih bomo pa nekoč imeli. Kdo ve, kaj bo prinesela prihodnost.«

»Ali spiš v svoji sobi?«

»Roboti ne spimo. Včerajšno noč sem preživel v delavnici Aleksovega očeta.«

»Kaj pa ješ?«

»Elektriko.«

»Ali je dobra?«

»Ne vem, ker ničesar ne okušam.«

»Ali imate doma psa?«

»Roboti ne potrebujemo psov. Ker ne spimo, čuvamo hišo bolje kot katerikoli pes. Po potrebi tudi zalajamo.«

Otroci marsičesa, kar jim je povedal robot Janez, niso razumeli. Kljub temu so ga napeto poslušali. Pristopila je Zalka.

»Janez, ali se me spomniš?«

»Seveda! Kaj se te ne bi? Včeraj smo se vozili z avtomobilom po mestu.«

Zalka se je obrnila k sošolcem. »Vidite, da se nisem zlagala!« je vzkliknila. »Vi pa ste me zmerjali z lažnivko!«

Pogovarjali so se še dolgo in tudi učiteljica je spraševala. Zdel se jim je silno učen in so ga z občudovanjem gledali.

Ko sta z Aleksom zapuščala stavbo, so možje v belih haljah spustili s strehe veliko mrežo in preden bi utegnil Janez karkoli storiti, je priskočil na pomoč asistent Oh in

pritisnil na njegov levi sekalec v ustih. Robot je pri priči odrevenel. Obstal je negiben in njegova usta niso spregovorila nobene besede več.

»Janez, Janez!« je kričal Aleks in ga zaman tresel.

»Kaj ste mu storili?« je vzkliknil proti možem v belih haljah. »Ste ga ubili?«

»Robot je naš,« je dejal sivolasi Einstein. »Mi smo ga naredili in imamo vso pravico, da ga odpeljemo nazaj v inštitut.«

»Ni res!« je nasprotoval Aleks. Ne smete ga odpeljati proč! Janez je kumano ... humanoidni robot in lahko počne, kar hoče.«

»Pustite ga!« so kričali tudi otroci na šolskem pragu. Celo učiteljica je rekla, naj ga pustijo pri miru.

A ni nič pomagalo. Asistenti Oh, Ah in Joj so ga divgnili in odnesli v kombi. Ne da bi se zmenili za Aleksa, so odpeljali njegovega prijatelja Janeza. Aleks je z žalostnimi očmi gledal za njimi.

To pa je videl novinar Nebodigatreba, ki se je ves dopoldan smukal okoli šole. Upal je, da bo lahko posnel razgovor z robotom. Urednik časopisa Naravnost mu je obljubil poseben honorar. Skrit za grmovjem je videl, kako so profesor in asistenti ugrabili robota, ga strpali v kombi in odpeljali proč. Stopil je k Aleksu.

»Ne joči!« ga je tolažil. »Napisal bom članek in v njem bom zahteval, naj spustijo robota Janeza. Zdi se mi, da ima svobodno voljo.« »Kaj je svobodna volja?« je vprašal Aleks in si brisal solze v rokav.

»To, da lahko storiš to, kari želiš, ne da bi prizadel drugih,« je odgovoril Nebodigatreba.

»Potem gotovo ima svobodno voljo,« je odgovoril Aleks. »Nikomur ni storil nič hudega. Kaj bom pa zdaj brez njega?«

»Počakaj! Bova videla, ali ga bodo spustili.«

Robot zares ni dolgo ostal v inštitutu. Novinar Jože Nebodigatreba je na široko opisal, kaj sta doživela Janez in Aleks, kako sta se spoznala in kako so ga profesor in asistenti ukradli. Tudi učiteljica in učencu so izjavili, da ga hočejo nazaj.

Odločilo je vrhovno sodišče. Sodniki so se dolgo prepirali o tem, ali veljajo zakoni, ki so napisani za ljudi, tudi za humanoidne robote. Sodnik Paragraf je govoril:

»Kar piše, to piše in edino to je merodajno. Robot ni človek, čeprav pravi da je humanoidno bitje. Zakoni veljajo za ljudi, ne pa za humanoidna bitja. Sicer bodo naša sodišča sodila oslom in volom, ki se pasejo na sosedovem zelniku. In kam nas bo to privedlo? Do še večjih zamud in s tem do konca pravne države.«

»Člen 18 naše ustave prepoveduje kakršnokoli diskriminacijo. Robot sicer ni človek, je pa skoraj človek, zato veljajo zanj človeška merila. To, kar predlagate, je v nasprotju z ustavo,« je govoril sodnik Vednoprav.

»Stvar ni taka, kot je ampak kot piše v zakonih,« se je branil Paragraf. »Če piše, da je robot človek, potem je človek. A če tega ne piše, ni človek. Kolega Vednoprav nima pojma o pravu.«

Čeprav je sodni zbor presodil, da zakoni ne veljajo za robote, so predlagali, da bi Janeza kje zaposlili. Ker je tako pameten, bi lahko marsikaj koristnega storil. Aleksova šola ga je hotela za učitelja, banka za hackerja, ki bi preprečeval vdore v bančni računalnik, policija za detektiva, gasilska brigada za gasilca, celo opera je želela preizkusiti njegove pevske sposobnosti. Po dolgem prerekanju so sklenili, naj Janez sam odloči, kam želi.

Odločil se je za Aleksovo šolo. Najprej je bič čistilec prostorov, nato varnostnik, nato pa so ga postavili za učitelja. Govoril je tako zanimivo, da so mu vsi otroci prisluhnili. Prihajali so tudi od drugod in polnili razred.

Občasno pa so ga klicali tudi drugam. V banki je odkril tri poskuse vdora v računalnik in preprečil krajo milijonov evrov. Gasilcem je pomagal pogasiti požar v mestni hiši. Le v operi so menili, da nima dovolj visokih tonov.

Profesor Einstein in asistenti pa so ustanovil podjetje Einstein d.d., ki je izdelovalo humanoidne robote za svetovni trg. Naročila so kar deževala. Inštitut Jožefa resla jih je predlagal za Nobelovo nagrado. Tedaj se je oglasil inštitut Maxa Plancka iz Nemčije in dokazoval, da so njegovi inženirji izdelali prav takega robota. Potem se je oglasil še Edisonov inštitut iz Amerike in trdil, da so mu ukradli načrte za izdelavo humanoidnega robota. Japonski inštitut Hayakava pa je posnel svojega robota Kimija, ki je bil mnogo manjši od Janeza, a mu je bil v profilu podoben.

Aleks in robot Janez pa se nista menila za te razprtije. Postala sta velika prijatelja. Večkrat sta se obiskala in se pogovarjala o vseh mogočih in nemogočih rečeh.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Anjastroj
- Smihael
- 89.142.21.156

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
 4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)